

Eleonora Ziemięcka

Data urodzenia: 3 stycznia 1815

Miejsce urodzenia: Warszawa

Data śmierci: 22 września 1869

Miejsce śmierci: Warszawa

Rodzice: Eleonora Łuszczewska, Michał Gagatkiewicz

Profesja: filozofka

Słowa kluczowe: filozofia, oświata, XIX w., literatura, religia

Biogram¹:

Eleonora Ziemięcka jest uważana za pierwszą polską filozofkę. Opublikowała kilka typowo filozoficznych rozpraw, głównie skupiających się na krytyce modnego w połowie XIX w. heglizmu z punktu widzenia filozofii katolickiej. Jednak Ziemięcka była zainteresowana także edukacją, przede wszystkim kobiet i dziewcząt. Tutaj prezentowała mieszkankę poglądów typowo oświeceniowych i typowo katolickich. Z jednej strony wyraźnie domagała się dla kobiet takiej samej edukacji, jak dla mężczyzn, a z drugiej uważała, że powinna być prowadzona z perspektywy religijnej. Podobny dysonans pojawia się w przypadku jej poglądów na emancypację kobiet. Z jednej strony sama o niej pisała i do niej dążyła, z drugiej krytkowała emancypantki.

Urodziła się w 1815 r. w Warszawie, w rodzinie Eleonory Łuszczewskiej i Michała Gagatkiewicza. Jednak jej rodzice rozwiedli się niedługo po jej narodzinach, więc wychowywali ją dziadkowie. To im zawdzięczała gruntowne wykształcenie, szczególnie w zakresie literatury polskiej i obcej. Uczyła się na pensji Krystyny Nowakowskiej, gdzie poznała Stanisława Jachowicza, który pomógł jej w publikacji pierwszych tekstów i zaszczerpił w niej pasję do pisania. Później samodzielnie opublikowała kilka rozpraw filozoficznych, odnosząc się w nich do kwestii współczesnych prądów filozoficznych i systemu edukacji, w szczególności dziewcząt. Poza tym założyła własne czasopismo o tematyce filozoficzno-literaturoznawczej. W latach 1842–1846 wydała jego dwadzieścia tomów. Ponadto zajmowała się tłumaczeniami z języków angielskiego i francuskiego. Przez całe życie była związana z malarzem i sąsiadem swoich dziadków Antonim Ziemięckim. Gdy

¹ Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą Narodowy Program Rozwoju Humanistyki, nr projektu NPRH/F/SP/0086/2024/13, kwota dofinansowania 1 119 240, 00 zł., całkowita wartość projektu 1 119 240, 00 zł.

jej mąż chorował, zajmowała się gospodarstwem i szukała nabywców na jego obrazy. Doczekali się kilkorga dzieci, z których jednak tylko, córka – Eleonora przeżyła matkę.

Bibliografia

Archiwalia:

Archiwum Państwowe w Warszawie, zespół: Urząd Stanu Cywilnego w Będkowie

Archiwum Państwowe w Warszawie, zespół: Urząd Stanu Cywilnego w Warszawie.

Muzeum Narodowe w Warszawie, sygn. MP.2304.MNW, MP.2124.MNW, MP.1360.MNW.

Źródła:

Kavanagh Joanna, *Madelaine. A Tale of Auvergne*, Londyn; Chapman & Hall, 1848.

Kavanagh J., *Magdalena, czyli poświęcenie młodej wieśniaczki. Powieść ludowa z prawdziwego zdarzenia*, tłum. E. Ziemięcka, Warszawa, Orgelbrand, 1855.

Lacordaire H., *Sainte Marie-Madeleine*, Paryż, Libraire de M. V. Poussielgue-Rusand, 1860.

Lacordaire H., *Święta Maria Magdalena*, Wilno, Józef Zawadzki, 1861.

Newman J. H., *Callista. A Tale from the Third Century*, Londyn, Longmans, Green & CO, 1855.

Newman J., H., *Kallista czyli obraz z historyczny III wieku*, tłum. E. Ziemięcka, Kraków, Wydawnictwo Dziel Katolickich, Naukowych i Rolniczych, 1858.

„Pielgrzym. Pismo poświęcone filozofii, historii i literaturze”, t. 1–20, 1842–1846.

Przewodnik warszawski, Warszawa, N. Glucksberg, 1829.

Wiseman N., *Fabiola or the Church of the Catacombs*, Londyn, Benziger Brothers, 1856.

Wiseman N., *Fabiola. Powieść z czasów prześladowania chrześcijan*, tłum. E. Ziemięcka, Kraków, Wydawnictwo Dziel Katolickich, Naukowych i Rolniczych, 1857.

Ziemięcka E., *Kilka słów o teatrze Drezdeńskim*, Pierwiosnek, 1839, s. 275–293.

Ziemięcka E., *Michał Ciemniewski. B. kapitan wojsk polskich. Wspomnienie pośmiertne*, Warszawa, J. Unger, b.d.w.

Ziemięcka E., *Myśli o filozofii*, „Biblioteka Warszawska”, t. 2 (1841), s. 388–422.

Ziemięcka E., *Myśli o wychowaniu kobiet*, Warszawa, Spiess i Spółka, 1843.

Ziemięcka E., *Obrazy nowożytnych artystów w Dreźnie*, Pierwiosnek, 1839, s. 264–274.

Ziemięcka E., *Pani Necker de Saussure*, Pierwiosnek, 1843, s. 102–273.

Ziemięcka E., *Powiastki ludowe*, Warszawa, Księgarnia Polska A. Dzwonkowskiego, 1860.

Ziemięcka E., *Studia Eleonory Ziemięckiej*, Wilno, Józef Zawadzki, 1860.

Ziemięcka E., *Wspomnienia z podróży w Niemczech, towarzystwa, kobiety, sławni ludzie*, Pierwiosnek, 1839, s. 161–263.

Ziemięcka E., *Zarysy filozofii katolickiej w czterech poglądach zawarte*, Warszawa, Orgelbrand, 1857.

Ziemięcka E., *Zycie rodzinne*, Pierwiosnek, 1842, s. 136–223.

Opracowania:

Błachnio J. R., *Poglądy filozoficzne Eleonory Ziemięckiej na tle sporów ideowych połowy XIX wieku*, „Biuletyn Historii Wychowania”, 1997, 7/8, s. 41–43.

Makuch W. D., „*Przeciwko pozorom rozumu*”. Eleonora Ziemecka i opozycje myśli nowoczesnej, „Kronos”, 2018, 3, s.227–257.

Samborska-Kukuć D., *Z genealogii rodu i biografii Eleonory z Gagatkiewiczów Ziemięckiej*, „Ruch Literacki. Materiały r. IX”, 2019, 4 (355), s. 475–486.

Usakiewicz J., *Eleonora Ziemecka, the First Polish Woman Philosopher: On the Essence and the Role of Philosophical Thinking*, „Studia z Historii Filozofii”, 2021, 3, s. 123–135.